

умов, так і сформованість професійно важливих якостей та професійної ідентичності. Дотримання усіх цих вимог має своїм наслідком надійність професійної діяльності, в тому числі й моральну, задоволеність спеціаліста виконуваною роботою, позитивну самооцінку результатів власної діяльності та відсутність професійного вигорання і професійних деформацій.

Проведений теоретичний аналіз проблеми показує, що різноманітні аспекти психології професійного здоров'я розкривають цікаві нові горизонти вивчення психологічного благополуччя людини, завдяки якому вона могла б жити і працювати як повноцінний фахівець своєї справи. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у вивченні професійного вигорання фахівців спеціальної освіти у контексті методу активного соціально-психологічного пізнання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Водопьянова Н. Синдром выгорания: диагностика и профилактика / Н. Водопьянова, Е. Старченкова. – СПб.: Питер, 2009. – 238 с.
2. Іванашко О. Є. Професійна адаптація і професійне вигорання особистості / О. Є. Іванашко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 19 (43). – С. 82–86.
3. Подляшник В. В. Адаптаційний потенціал та професійне здоров'я особистості / В. В. Подляшник // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – №12. – С. 71–74.
4. Яценко Т. Глибина психокорекція та упередження психічного вигорання. Частина 3 / Т. Яценко, Б. Іваненко, І. Євтушенко. – К.: Главник, 2008. – 96 с.
5. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 382 с.

REFERENCES

1. Vodop'yanova, N. (2009). *Syndrom vygorannya: dyagnostyka y profilaktyka*. [Burnout syndrome: diagnosis and prevention]. SPb.
2. Ivanashko, O. Ye. (2007). *Profesiyna adaptatsiya i profesiynne vygoryannya osobystosti*. [Professional adaptation and professional burnout of the individual]. Kyiv.
3. Podlyashnyk, V. V. (2011). *Adaptatsiynnyy potentsial ta profesiynne zdorov'ya osobystosti*. [Adaptation potential and professional health of the individual]. Kyiv.
4. Yatsenko, T. (2008). *Glybynna psykhhokorektsiya ta uperedzhennya psykhhichnogo vygorannya*. [Deep psychocorrection and prevention of mental burnout]. Kyiv.
5. Yatsenko, T. S. (2006). *Osnovy glybynnoyi psykhhokorektsiyi: fenomenologiya, teoriya i praktyka*. [Fundamentals of Deep Psychocorrection: Phenomenology, Theory and Practice]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОНОНОВА Марина Миколаївна –

кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Наукові інтереси: психолого-педагогічні засади реалізації умов професійного розвитку майбутніх дефектологів у вищих закладах освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KONONOVA Marina Mukolaivna – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of Department of the Department of Special Education and Social Work of the Poltava National Pedagogical University of the name of V. G. Korolenko.

Circle of scientific interests: psychological and pedagogical principles of realization of conditions of professional development of future defectologists in higher educational institutions.

Рецензент – д. п. н. професор Анісімов В. М.
Стаття надійшла до редакції 12. 09. 2018 р.

УДК 37.378

КИСЛЕНКО Дмитро Петрович –

кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри тактико-спеціальної підготовки Інституту Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
e-mail: kyslenko.d@gmail.com

ВИХОВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Важливо відзначити, що в даний час, як ніколи раніше, виховання моральності і волі повинно відбуватися в

єдності, і розглядатися як єдиний феномен. При цьому мораль виступає як регулятор поведінки, визначає мету і засоби її досягнення, а вольові якості – як необхідні для

втілення цих цілей у професійній діяльності фахівця.

При підготовці співробітника охоронної діяльності формування морально-вольових якостей не можливо без активної громадянської позиції якій має бути приділена увага і на заняттях і в позанавчальний час. У навчанні здобуваються фундаментальні знання, формуються професійні вміння та навички, які відпрацьовуються в процесі практик. У поза навчальний час остаточно складається світогляд, формуються соціальні установки і цінності. Велику роль відіграють тренінги, спрямовані на розвиток як необхідних професійних, так і професійно важливих особистісних якостей [1].

Необхідною передумовою для успішної адаптації в суспільстві та однієї з найважливіших завдань системи вищої освіти в сучасних умовах є формування у майбутніх професіоналів морально-вольових якостей. Людині необхідна цілісна система соціально-спрямованих смислів, на які можна спиратися в різноманітних життєвих ситуаціях, які орієнтують молодих людей на активну життєву позицію, самостійність і соціальну відповідальність. Все це обумовлює необхідність формування морально-вольових якостей особистості, що успішно може відбуватися у процесі професійної підготовки.

Для майбутнього співробітника охоронної діяльності морально-вольові якості набувають особливого значення, так як їх можна назвати професійно необхідними, що обумовлено специфікою професійної діяльності охоронця. Морально-вольові якості виступають як професійна складова співробітника охоронної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми морально-вольових якостей майбутніх співробітника охоронної діяльності досліджували Бодров В. А., Болотов О. О., Зубок М. І., Половникова, Ж. Ю., Рубінштейн С. Л., Штучний В. В. та ін.

Метою статті є дослідження особливостей виховання у майбутніх фахівців охоронної діяльності та безпеки вольових якостей як основа формування професійної компетентності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сьогодні одне з центральних місць в теоретико-прикладних дослідженнях наук про людину займає суб'єктна проблематика. Суб'єктне буття людини складне і багатоаспектне і реалізується в різноманітних формах. У вітчизняній психології загальноприйнятим є уявлення про те, що основним способом існування людини, пізнання нею світу та самовираження в суспільстві є діяльність. Історично

сформованою формою діяльності виступає професія (професійна діяльність). З позицій суб'єктно-діяльнісного підходу визначається, що «активне включення людини у трудовий процес, у діяльність перетворює, трансформує, розвиває людину як особистість, надаючи їй нові властивості» [3, с. 53].

С. Л. Рубінштейн, даючи характеристику психологічних компонентів трудової діяльності, підкреслював, що праця не завжди є процес привабливий і відбувається часто заради більш або менш віддаленого її результату, службовця для задоволення потреб людини. «Сам процес праці може бути і зазвичай в тій чи іншій мірі, в тій чи іншій частині своєї буває більш або менш важким, що вимагає напруження, зусиль, подолання не тільки зовнішніх, але і внутрішніх перешкод. Тому для праці потрібні воля і довільна увага, необхідні для того, щоб зосередитися на безпосередньо не привабливих ланках трудового процесу» [8, с. 313].

Структура діяльності, запропонована Половниковою Ж. Ю., у загальному вигляді включає в себе три елементи: «суб'єкта, тобто носія цілеспрямованої активності; об'єкта, на який ця активність спрямована, і саму цілеспрямовану активність» [7, с. 34]. Воля прямо не називається автором як компонент діяльності. Проте становлення індивіда, соціальної групи як суб'єкта цілеспрямованої активності неможливо без формування у нього вольового потенціалу. Виділення суб'єкта як одного з елементів діяльності передбачає, таким чином, в якості складової діяльності і таку властивість суб'єкта, як воля.

Сутність активності, як найважливішої характеристики суб'єкта, багато авторів пов'язують із здійсненням людиною вибору між різними цілями, мотивами, цінностями, смислами, ролями, позиціями і т. д. [1]. В. А. Бодров визначає суб'єкта як «істоту, що володіє свідомістю і волею, здатну діяти цілеспрямовано, тобто на основі образів предметного світу» [1, с. 25–26]. Є. А. Клімов розглядає сформованість вольових якостей як необхідну умову сформованості людини як суб'єкта праці. У своїх дослідженнях серед основних психологічних ознак, що дозволяють судити про сформованість людини як суб'єкта праці, Є. А. Клімов пише: «...свідомість обов'язковості досягнення цінного результату, що передбачає сформованість вольових якостей у суб'єкта праці» [5, с. 281–282].

Д. Н. Узнадзе також пов'язує трудову діяльність людини з формуванням волі. Поза волею праця ніколи не сформувався б у тому своєму закінченому вигляді, який вона має на сьогоднішній день як специфічна особливість людини [10]. Таким чином, в різних

дослідженнях воля трактується як універсальна суб'єктна характеристика, як необхідна умова реалізації трудової активності особистості.

Охоронна діяльність належить до числа професій, що пред'являють особливі вимоги до вольової сфери суб'єкта. Ця професія пов'язана з дефіцитом часу або інформації, невизначеністю або суперечливою інформацією, впливом різнорідних шкідливих і небезпечних факторів, нерегламентованим характером діяльності і нерівномірним характером навантаження, високою значимістю результатів діяльності для збереження життя і здоров'я інших людей, емоційною напруженістю, необхідністю подолання різноманітних перешкод, опору, складних чи навіть екстремальних ситуацій. До числа професійно-значущих для спеціаліста в сфері охоронної діяльності різні дослідники відносять такі вольові якості, як цілеспрямованість, наполегливість, завзятість, активність, самостійність, сміливість [4, 5, 8].

У рамках даного дослідження ми трактуємо вольові якості як основу професійної суб'єктності фахівця у сфері охоронної діяльності, яка закладається і формується вже на ранньому етапі професіоналізації, в процесі навчання у вузі.

До основних моральних якостей майбутнього співробітника охоронної діяльності ми віднесли чесність, готовність до співробітництва, самостійність, впевненість у собі.

Чесність – властивість людського характеру виражати словами своє справжнє ставлення (думки) до якого-небудь предмету, іншими словами — говорити правду.

Правдива людина звичайно говорить те, що думає або почуває. Її вчинки і дії відповідають її словам і намірам. Чесна людина, насамперед, сумлінно ставиться до дорученої справи. Вона не приховує своїх помилок і помилок партнерів.

Впевненість у собі людини є духовне зусилля, метою якого є самовизначення. Людина гідна повинна постійно долати в собі низинний початок, тому гідність є способом буття людини. «Сенс гідності можна зрозуміти, коли духовне зусилля самовизначення відбувається на межі, а іноді і за межею людських можливостей» [2].

В. Лесняк визначає впевненість в собі як внутрішню самооцінку особистості, власних якостей, здібностей, світогляду, свого суспільного значення. Тобто, «гідність це оцінка морально-вольових якостей «зсередини» [6].

Основою впевненості в собі є адекватна самооцінка. Люди, що володіють цією якістю,

мають високий рівень домагань, поважають себе і оточуючих. За визначенням Е. Фрома, «повага – це не страх і милість, а готовність усвідомлювати унікальність та індивідуальність кожної людини» [11].

Самостійність – здатність самому ставити цілі і самому їх досягати, здатність вирішувати свої проблеми за свій рахунок. Дві головні сторони самостійності – це свобода власного вибору і здатність оплачувати цю свободу. Самостійний той, хто сам забезпечує своє існування, хто не наполягає на тому, що оточуючі повинні його утримувати і підтримувати.

Отримує право бути більш самостійним той, хто бере на себе більше особистої відповідальності.

Самостійна моральна поведінка передбачає усвідомлене і добровільне слідування вимогам моралі. Виконання моральних норм без усвідомлення їх змісту, за принципом «так треба», є аморальним.

Під готовністю співпрацювати розуміється якість особистості, виявляється в міжсуб'єктній активності, в основі якої лежать наявність усвідомлення взаємодіючими сторонами єдиної мети і схильність до її досягнення спільними зусиллями, де умовою успіху кожного є успіх інших. Це якість принципово важлива для співробітника охоронної діяльності, так як їм доводиться діяти як одна команда в екстремальних умовах.

Вирішальне значення при вихованні вольових якостей має орієнтація на подолання зростаючих труднощів, з чим постійно стикаються співробітники охоронної діяльності в своїй роботі. Вольові властивості особистості формуються в процесі діяльності, і якщо «сила волі» полягає в подоланні зовнішніх і внутрішніх перешкод, то і її вдосконалення йде шляхом моделювання ситуацій, з якими вона зіткнеться в майбутньому. У зв'язку з цим моделювання таких ситуацій має стати невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього охоронця.

Під вольовим зусиллям ми розуміємо внутрішнє свідоме зусилля над собою, що здійснюється для оптимальної регуляції своєї поведінки в проблемних ситуаціях, яке спрямоване на досягнення вибраної мети. Вольова поведінка, тобто систематичний прояв вольових зусиль, має сприяти психологічній стійкості і більш економічній витраті енергії особистості.

Розглядаючи співвідношення моральності та волі, можна сказати, що моральність є регулятором поведінки, що визначає цілі і засоби окремого індивіда. Вольові якості, є енергетичним потенціалом людини, вони

необхідні для втілення намічених цілей у практичній діяльності.

Спираючись на вищесказане, можна дати наступне визначення морально-вольових якостей. Морально-вольові якості – це якості, які дозволяють людині, оптимально керуючи своєю поведінкою, досягати намічених цілей і вибирати при цьому такі засоби досягнення, які не приносять шкоди іншим людям на основі загальнолюдських цінностей.

Звідси мета фізичної підготовки полягає в забезпеченні психічної та фізичної готовності фахівців охоронної діяльності до виконання навчально-бойових і бойових завдань, що виникають у процесі військового навчання і виховання.

Виходячи зі сказаного, особливий сенс набуває підготовка випускників, які отримали в стінах інституту високий рівень фізичної підготовленості та необхідні знання з саморегуляції стресових станів і володіють початковими навичками з використання технології саморегуляції підвищення результативності фізичної підготовки.

Об'єктивна реальність сьогодення свідчить про те, що з першими кроками на шляху отримання необхідних знань, умінь і навичок у інституті студенти першого року навчання відчують труднощі адаптації до нового освітнього середовища. Особливо гостро проблема адаптації проявляється на заняттях з фізичної підготовки. Це пов'язано з високими вимогами до рівня загальної, силової та швидкісної витривалості, сили, швидкості, спритності, стійкості організму до впливу факторів (режиму харчування, розпорядку дня, навантажень з інших дисциплін), з чим вони раніше не стикалися до навчання у вузі. Серед психологічних умов, які визначають успішність виконання фізичних вправ для фахівців першого курсу навчання, можна назвати правильне уявлення про свої фізичні можливості і здібності до саморегуляції свого психофізіологічного стану.

На тлі великих фізичних навантажень у деяких фахівців охоронної діяльності виникає надмірна психічна напруга, що сприяє зниженню і загальної дезорганізації діяльності, що приводить до депресії і надає негативний вплив на результати виконання фізичних вправ, в тому числі і на результати своїх товаришів, а в подальшому на результат всього підрозділу в цілому. Враховуючи, що кожний охоронець є «бойовою одиницею» і на нього покладено завдання за призначенням, то результат його дій може вплинути на результат всього підрозділу [9].

Тривала психічна нестійкість може погіршувати самопочуття, формувати почуття нерішучості, невпевненості у власних силах,

чинити негативний вплив на оволодіння професійними навичками та вміннями. З урахуванням того, що здоров'я – найважливіший фактор успіху у професійній діяльності, вивчення впливу саморегуляції як умов підвищення результативності фізичної підготовки на ефективність професійної діяльності майбутніх охоронців є актуальною проблемою. Теоретично проблема саморегуляції вивчена достатньо, але в той же час недостатньо вивчено практичний досвід у її застосуванні.

Вищевикладений матеріал дозволяє визначити протиріччя між необхідністю використання теоретичних досліджень і недостатнім узагальненням практичного досвіду з регулювання психічного стану охоронців, недостатність розробки, аналізу шляхів і технологій подолання стресостійкості студентів першого року навчання для підвищення результативності фізичної підготовки.

Фізичні вправи можуть застосовуватися працівниками охоронної діяльності для загальної та спеціальної психологічної підготовки. Фізичні вправи, що використовуються для загальної психологічної підготовки, як прийоми і методи інших розділів бойової та спеціальної підготовки, повинні забезпечувати формування і вдосконалення морально-вольових якостей, необхідних для дій охоронців в бою незалежно від спеціальності або етапу професійного становлення.

Спеціально-психологічна підготовка полягає в цілеспрямованій активації здібностей, умінь і навичок для успішного виконання конкретного бойового завдання, створення почуття впевненості в досягненні поставленої мети, достатнього запасу фізичних сил. Ця підготовка буде різною в залежності від спеціальності і етапу професійного становлення.

Для вирішення поставлених завдань необхідно розробити і впровадити в навчальний процес інституту технологію використання комплексу вправ для саморегуляції, спрямовану на загальну фізичну підготовку курсантів, які навчаються за різними спеціальностями. Даний комплекс вправ буде мати свою специфіку, буде відсутній поділ фізичних вправ на спеціалізації. Комплекс об'єднає в собі вправи з гімнастики, легкої атлетики, подолання перешкод, плавання і т. д.

Різноманітність вправ дозволить рівномірно і повноцінно розвивати і зміцнити: серцево-судинну систему, дихальну систему; силу, швидкість, спритність, витривалість; координацію; адаптацію до зміни навантажень.

Принципи, закладені у фундамент технології дадуть можливість займатися курсантам з різною початковою фізичною підготовкою. Поєднання різних видів спорту не залишить без уваги ні одну групу м'язів і дозволить отримати від кожного заняття максимум користі. Технологія даного комплексу здатна швидко і надійно підготувати працівника охоронної діяльності до виконання службово-бойових завдань в залежності від їх призначення.

Висновки і перспективи подальших розвідок напряму. Аналіз змісту морально-вольових якостей дозволив нам зробити висновок, що виховання морально-вольових якостей фахівців охоронної діяльності є не просто соціально важливим завданням, але і необхідною професійною складовою в процесі отримання освіти майбутнього співробітника.

В силу перерахованих вище обставин актуальність даної проблеми для системи підготовки фахівців безсумнівна, оскільки результатом охоронної діяльності є формування і підтримка не тільки певного ступеня бойової готовності частини, підрозділу (розрахунку), але і індивідуальної бойової готовності кожного охоронця.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности / В. А. Бодров. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 321 с.
2. Болотов О. О. Принцип індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки майбутніх співробітників спецпідрозділів охорони / О. О. Болотов // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Вип. 54. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання і спорт: збірник. – Чернігів: ЧДПУ, 2008. – № 54. – С. 65–70.
3. Zubok M. I. Охорона та охоронна діяльність: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. І. Зубок. – К.: КНТЕУ, 2006. – 172 с.
4. Ильин И. А. Поющее сердце. Книга тихих созерцаний / И. А. Ильин // Сочинение в двух томах. – М.: Медиум, 1994. – Т. 2. – С. 427–431.
5. Климов Е. А. Основы психологии: учебник для вузов / Е. А. Климов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 432 с.
6. Лесняк В. В. Защита чести, достоинства и деловой репутации в гражданском законодательстве России / В. В. Лесняк // Юрист. – 1999. – № 1. – С. 52–67.
7. Половникова Ж. Ю. Формирование психологической готовности сотрудников охраны к осуществлению профессиональной деятельности : дис. кандидата психол. наук / Половникова Ж. Ю.; – Университет внутренних дел. – Х., 1998. – 67 с.
8. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2006. – 45 с.
9. Слончак С. В. Формирование активной гражданской позиции будущего офицера МЧС в образовательном процессе вуза / С. В. Слончак, Р.

В.Коточигов // Сборник всероссийской научно-практической конференции «Проблемы безопасности при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций». – 2015. – Т. 2. – № 1 (4). – С. 278–280.

10. Узнадзе Д. Н. Психология установки / Д. Н. Узнадзе. – СПб.: Питер, 2001. – 566 с.

11. Фромм Э. Иметь или быть? / Э. Фромм. – М.: Прогресс, 1990. – 330 с.

12. Штучний В. В. Адміністративно-правові засади підготовки кадрів Управління державної охорони України / В. В. Штучний // Нац. акад. внутрішніх справ. – Київ: Б.в., 2015. – 18 с.

REFERENCES

1. Bodrov, V. A. (2001). *Psy`xology`ya professy`onal`noj pry`godnosti`*. [Psychology of professional fitness]. Moscow.
2. Bolotov, O. O. (2008). *Pry`ncy`p indy`vidualizaciyi special`noyi fizy`chnoyi pidgotovky` majbutnix spivrobity`kiv speczpidrozdiliv oxorony`*. [The principle of individualization of special physical training of future employees of special units of protection]. Chernigiv.
3. Zubok, M. I. (2006). *Oxorona ta oxoronna diyal`nist`*. [Guard and security activities] Kyiv.
4. Y`ly`n Y`.A. (1994). *Poyushhee serdce. Kny`ga ty`xu`x sozerczany`j*. [Поющее сердце. Книга тихих созерцаний]. Moscow.
5. Kly`mov, E. A. (2003). *Osnovu psy`xology`y`*. [Fundamentals of Psychology]. Moscow.
6. Lesnyak, V. V. (1999) *Zashhy`ta chesty`, dostoy`nstva y` delovoy reputacy`y` v grazhdanskom zakonodatel`stve Rossy`y`*. [Protection of honor, dignity and business reputation in the civil legislation of Russia]. Moscow.
7. Polovny`kova, Zh. Yu. (1998). *Formy`rovany`e psy`xology`cheskoj gotovnosti` sotrudny`kov oxrany` k osushhestvleny`yu professy`onal`noj deyatel`nosti`*. [Formation of psychological readiness of security officers for professional activities]. Kharkiv.
8. Ruby`nshtejn, S. L. (2006) *Osnovu obshhej psy`xology`y`*. [Basics of general psychology]. SPb.
9. Slonchak, S. V. (2015) *Formy`rovany`e akty`vnoj grazhdanskoj pozy`cy`y` budushhego ofy`cera MChS v obrazovatel`nom processe vuza*. [Formation of an active citizenship of the future EMERCOM officer in the educational process of the university]. Moscow.
10. Uznadze, D. N. (2001). *Psy`xology`ya ustanovky`*. [Installation psychology], SPb.
11. Fromm Э. (1990). *Y`met` y`ly` but`?*. [Have or be?]. Moscow.
12. Shtuchny`j, V. V. (2015). *Administraty`vno-pravovi zasady` pidgotovky` kadriv Upravlinnya derzhavnoyi oxorony` Ukrainy`*. [Administrative and legal basis of training of the Office of the State Guard of Ukraine]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КИСЛЕНКО Дмитро Петрович – кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри тактико-спеціальної підготовки Інституту Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців охоронної діяльності та безпеки.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KYSLENKO Dmytro Petrovych – PhD in Legal Sciences, Professor, Head of the Department of Tactical and Special Training of the Institute of Department of State Guard of Ukraine of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Circle of scientific interests: professional preparation of future is specialists of protective activity and safety.

*Рецензент – д. п. н. професор Анісімов В. М.
Стаття надійшла до редакції 12. 09. 2018 р.*

УДК 373.3.091.33-027.22:78

КУРКІНА Сніжана Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка e-mail: sneghana28@gmail.com

КОЛЕКТИВНЕ МУЗИКУВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка та обґрунтування актуальності теми Розвиток сучасної освіти, формування педагогічних й організаційних засад Нової української школи, зумовлюють нові завдання, що стоять перед керівниками й педагогічними колективами загальноосвітніх навчальних закладів. Реалізація цих завдань багато в чому залежить від особистості кожного вчителя, діяльність якого повинна бути спрямованою на формування духовності й культурних цінностей кожного учня.

Відомо, що періоди оновлення та реформування у освітній галузі безпосередньо впливають на перебудову світогляду й мислення людей, особливо йдеться про учнівську молоддь. Очевидним є те, що місія вчителів початкової школи й зокрема культурологічних дисциплін є виключною в процесі виховання малечі, прищепленні позитивних смаків і життєвих установок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблема розвитку творчих якостей особистості є актуальною й досліджувалася на різних етапах історії педагогічної науки. Отже, з вивченням різних аспектів творчого розвитку особистості пов'язані науково-теоретичні дослідження в галузі педагогіки й психології відомих вітчизняних учених і педагогів такі як Т. Артем'єв, Б. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, Д. Кабалевський, В. Крутецький, Н. Лейтес, Б.Теплов та інших. У роботах вищевказаних учених розкривається специфіка розвитку творчих здібностей і творчої обдарованості дітей різного віку, а саме поняття «творчі здібності» тісно пов'язане з поняттям «творча діяльність».

Окрім того, аналізуючи процес розвитку музичних здібностей, уявлень, умінь та навичок ми вивчали дослідження й досвід педагогів-музикантів: І. Алексєєва, Л. Ауєра, Л. Баренбойма, М. Давидова, Г. Нейгауза,

М. Ризюля, А. Шахова та інших. У дослідженнях з теорії та методики навчання музики й музичного виховання авторів І. Барановської, Т. Борисенка, Б. Бриліна, В. Гапон, Л. Іванової, В. Ланченко, Л. Паньків, Л. Руденко та інших проаналізовано шляхи формування в учнів різних вікових категорії інтересу до музикування, виконавської діяльності, підготовки дітей до сприймання інструментальної музики, оцінювання та інтерпретації музичних творів, методики навчання гри на різних інструментах, розвитку творчої активності дітей на уроках музичного, образотворчого мистецтва й художньої культури й організації колективної інструментальної творчості учнів різного віку.

Однак, незважаючи на достатній обсяг новітніх і класичних, широко відомих праць з питань музичної педагогіки, проблеми вивчення особливостей творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку в процесі колективного музикування є недостатньо висвітленою і ще не знайшла достатнього обґрунтування у науковій літературі.

Метою статті є вивчення психологічних аспектів творчого розвитку учнів молодшого шкільного віку, обґрунтування ефективних форм організації колективного музикування на уроках музичного мистецтва, які здатні не лише вдосконалювати певні музичні здібності учнів, а головне, сформулюють у майбутньому гармонійну, духовно багату особистість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Таким чином, актуальність питань пов'язаних з налагодженням колективного музикування на уроках музичного мистецтва в початкових класах загальноосвітньої школи є очевидною. Розглядаючи психологічні особливості творчого розвитку молодших школярів, багато дослідників звертають увагу на важливість